

Badacsonyi barangolás

túramozgalom

Összeállította: Orbán Imre

Itiner

	Táv	Szint	Jelzés
Badacsonytördemic, v.állomás	0	0	
volt Rodostó turistaház	2,3	194	K
1.EP.: Szegedi Róza ház	4,4	261	P, S, S+, K ▲
Rózsakő	4,7	307	K ▲
2.EP.: Klastrom-kút	6,1	381	K ▲, P, P●, S
Kőkapu	6,7	445	S
3.EP.: Kisfaludy-kilátó	7,3	551	K, K ▲
Hertelendy-emlék	8	554	K ▲, K
4.EP.: Ranolder kereszt	8,8	629	K
Bujdosók-lépcsője	9,4	656	K
volt Rodostó turistaház	9,5	657	K
Badacsonytördemic, v.állomás	11,8	660	K

Teljesítő adatai

Név:
Teljesítés ideje:
Lakcím:
E-mail vagy telefonszám:
Egyesület:

A túramozgalom szervezője: Orbán Imre.
Címe: 8523. Egyházaskesző, Kossuth Lajos utca 7.
Telefonszám: +36/70/942-4410
E-mail cím: bakonyturistaja@googlemail.com

Túramozgalom teljesítésének feltételei

A túramozgalmat bárki teljesítheti, a teljesítés nincs időkorláthoz kötve.

Az igazolófüzetben történő bélyegzéssel, a kérdésekre adott válaszokkal lehet a túramozgalmat igazolni.

Díjazás: jelvény + oklevél.

Az igazolófüzet ára 2.000 Ft mely tartalmazza a jelvény, oklevél és a postaköltség árát.

Igazolás

RAJT: Badacsonytördemic vasútállomás OKT Bélyegzés	1.EP.: Szegedi Róza Ház Bélyegzés vagy fénykép	2.EP.: Klastrom-kút Mikor alakították ki a forrást?
3.EP.: Kisfaludy-kilátó OKT Bélyegzés	4.EP.: Ranolder kereszt A kereszten található évszám?	CÉL: Badacsonytördemic vasútállomás OKT Bélyegzés

A Badacsony

A Badacsony a Tapolcai-medence legmagasabb tanúhegye, a Balaton két öble közé ékelődve magasodik. A csaknem kerek hegy kerülete 11 km, észak-déli irányban kissé megnyúlt tetőrégiójának átmérője 1–1,5 km, legmagasabb pontjának tengerszint feletti magassága 437,4 m.

Oldalát 280 méteres magasságig – szőlőtermesztésre kiválóan alkalmas – különféle laza üledékek borítják, efelett szürke bazaltsziklák és kőfolyások bukkannak elő az erdő sűrűjéből.

A badacsonyi borvidék története

A területen már a római korban is termesztettek szőlőt, Probus császár nagy telepítésekét is végeztetett itt. A középkorban az ültetvények nagy része egyházi tulajdonba került. A badacsonyi ürmös a 18–19. században a tokaji aszúhoz hasonló hírnévre tett szert.

A filoxéra-járvány utáni rekonstrukció során támfalakat építettek, hogy megakadályozzák a talaj erózióját és technológiai újításokat vezettek be. Új szőlőfajták is kerültek a területre. Szerzetesek telepítették be Franciaországból a Pinot grist, amely a talaj különleges adottságai folytán egy jellegzetes helyi fajtává, Szürkebaráttá alakult, amely jó évjáratokban aszúsodik.

Talaja bazalt alapon pannonagyag, pannonhomok, lösz. Éghajlata enyhe, kiegyenlített, magas páratartalommal. A Balaton közelsége miatt a déli lejtők a vízfelületről visszaverődő napfényt is élvezhetik, így nagyon kedvező mikroklíma alakult ki, mely természetes csemegebor készítésére ad lehetőséget. A legnagyobb mennyiségben Olaszrizling terem, amelyet jó évjáratokban hosszabban érlelnek a tőkén és szemelt rizlingként hoznak forgalomba.

Nagyobb termőterületen található meg a Szürkebarát, Tramini, Muscat Ottonel, Rajnai rizling és a Chardonnay is. A vidék régebbi jellemző bora volt a Kéknyelű, amely a nyolcvanas évek fagykárainak következtében erősen visszaszorult, ma azonban reneszánszát éli és a közeljövőben ismét Badacsony emblematis bora lesz.

A badacsonyi borok jellegzetesen testesek, tüzeseek, zamatosak. Jellemző a tradicionális borkészítés, az ászokhordós érlelés. Bár a reduktív borkezelés és egyéb, modern technológiák is terjedőben vannak, egyelőre nem változtatták meg jelentősen a vidék borainak jellegét.

Badacsony, Szent Imre pálos kolostor romjai

A Remete Szent Pál nevére keresztelt szerzetesrendet Özséb – Eusebius – atya alapította. Özséb esztergomi kanonok a tatárjárás után pár évvel lemondott rangjáról, vagyonáról, és a pilisi remeték jámbor életét választotta. 1250 táján közösségbe szervezte őket, és – a pálos rend történeti hagyománya szerint – megépítette első rendházukat a mai Klastrompusztán. Ezzel egy időben a Mecsekben, a Bakonyban és a Zemplénben is létrejöttek testvéri közösségek, a következő évtizedben legkevesebb nyolc kolostor épült az országban. 1261-ben Özséb felkereste IV. Orbán pápát, hogy áldását kérje az új rend működésére, az egyházfő azonban előzetes egyházlátogatáshoz kötötte a jóváhagyó döntést. A hivatalos vizitációt annak megvizsgálására, hogy alkalmasak-e a közösségek az ágostoni regulák követésére, Pál veszprémi püspök – e néven a második – folytatta le 1263-ban. Szemleútjáról, amely a Pilistől a Bakonyerdőn és a Balaton-felvidéken át Somogyig vezetett, pontos és részletes jegyzőkönyvet készített. Ebben – a Sáska melletti Szent Jakab titulusú és a salzföldi (később átépített) rendház mellett – szerepel a badacsonyi: „Fratres heremitae habitabant in clastro Beati Emerici de latere montis Bodochun.”

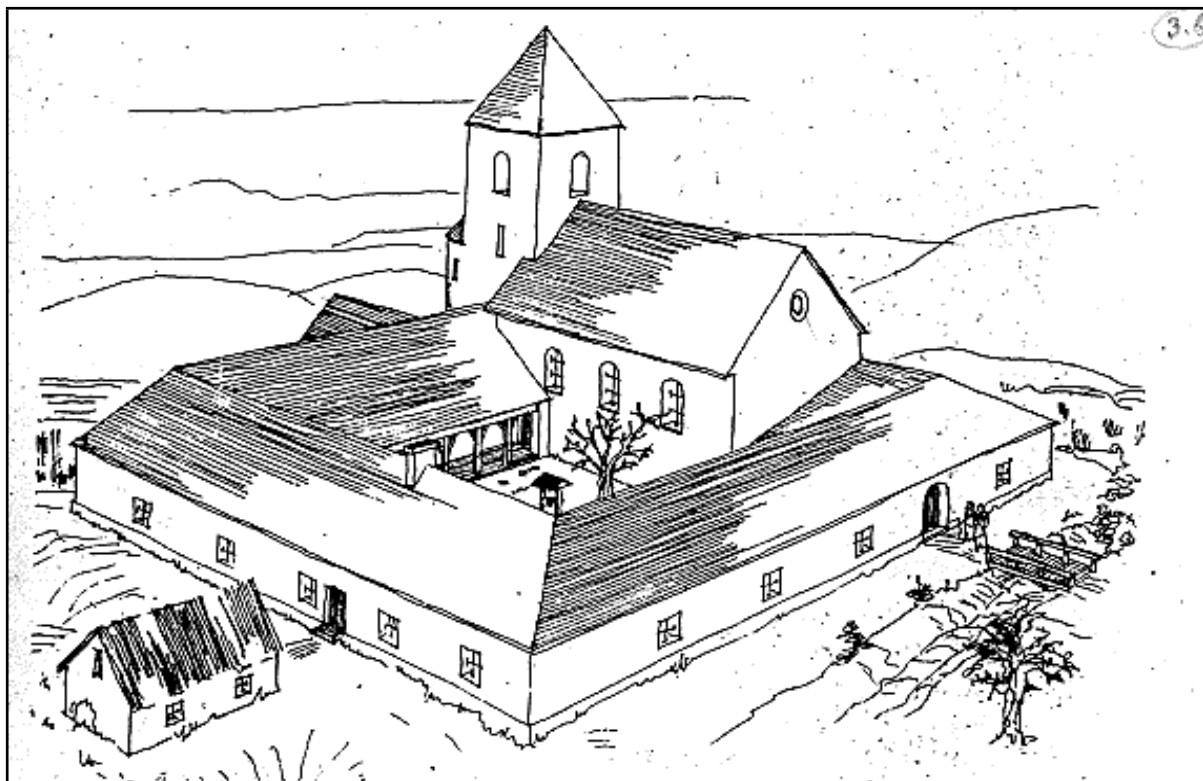
II. Pál püspök útinaplója szerint Tapolcáról, Tóti és Gulács falvak érintésével jutott el Badacsonyba, ahol az átlagosnál kisebb, szegényebb kolostor lakói fogadták. XIX. századi szűkszavú tudósítások és egyetlen vázlatos felmérés alapján mindössze annyi tudható, hogy a keleti oldalán félköríves szentélyű, mintegy 12 méter hosszú templomának északi oldalán volt a közösségi épületszárny: két, egymáshoz L alakban kapcsolódó, egymásra merőleges hossz tengelyű terem. Alapja és falai nyilván a helyben korlátlanul rendelkezésre álló, építésre kiválóan alkalmas bazaltkőből készültek, a testvérek épület- és tűzifában sem szenvedhettek hiányt. Alapítói és támogatói a Lád nemzetség birtokközpontja, Lábdihegy nemes urai lehettek, titulusát Szent István királyunk fia, a XII. században szentté avatott Imre herceg

után kapta. Sajnos ennél többet nem tudunk e rendházzal és történetéről. Csak egy ízben, 1313-ban szerepel oklevélben – az 1263. évi összeírás nyomán –, az idézett latin szöveg átvételével. Amikor fráter Gyöngyösi Gergely 1520 és 1522 között végigjárta, összeírta a magyarországi pálos rend „objektumait”, lajstromán a megszüntetett közé sorolta Badacsonyi klostort. A Bakonyt és a Balaton-felvidéket 1861-ben végigjáró és tüzetesen végigkutató Rómer Flóris megmaradt naplóiban nem szerepel Badacsonyi, a helyről sok mindent elmesélő Eötvös Károly figyelmét is elkerülte e régi história. Rómer követője, Ádám Iván veszprémi pap tanár az 1880-as években tizenöt dunántúli pálos kolostort, romot és pusztát helyszínt látogatott meg és mért fel, köztük a badacsonyit. A pálos rend építéstörténeti adatait egybegyűjtő Guzsik Tamás 2003-ban megjelent munkájának szintén egyetlen forrása az 1888-ban készült Ádám-féle ceruzarajz. Az 1903-ban megalakult Esterházy-féle Bazaltbánya Rt. egyik hatalmas kőfejtőjét a Klostorkút fölött nyitották meg, és üzemeltették egészen az 1960-as évekig: a lerobbantott bazaltsziklák széttöredező kövei lavinaként sodorták el és borították be a csekély maradványokat.

A kőtengerben elmerült kolostor helye azonban nem holt helyszín. Sőt újraéledt. Badacsonytomaj főutcájáról, a hősök emlékműve mellől vezet a kocsis- és gyalogút föl a hegynek. Elhaladunk a település öreg és új temetője mentén, majd a sárga turistajelzést követve a bányatelep – az 1950-es években politikai foglyokat is dolgoztatott –, a kolónia elgazosodott épületromján túl, negyedórás sétával megérkezünk a Klostorkúthoz. A 200 méteres szintmagasságon fakadó, nyáron is csak négy-öt fokos vizű forrással szemközt, az egykori rendház helyén nemrég szabadtéri szentély épült. Bazaltkő oltára fölött az erdő fái alkotnak boltozatot, mögötte – a pálos rendtörténet régi magyar–lengyel kapcsolataira és a czestochowai zarándoklat hagyományára is utalva – kicsiny kápolnát emeltek II. János Pál pápa emlékére. A 2005-ben elhunyt Karol Wojtyła egész alakos képét – Udvardi Erzsébet festőművész alkotását – üvegablak óvja a rontó kezeztől.

Tomaj 1932-ben épült híres „bazalttemploma” Szent Imrét választotta patrónusául; a főoltár gyönyörű, ihletett utolsóvacso-
restményét szintén a Badacsonyan élő Kossuth-díjas művész asszony készítette.

A XIII. századi alapítású pálos kolostor, mint a hely szelleme, romlással és rontással dacolva, tovább él.

Ranolder János

Pécsett született köztisztviselői családban sarjaként. Édesapja Ranolder Ferenc kesztyűkészítő, édesanyja Hubáts Cecília, testvérbátyja Ranolder Károly a későbbi dárdai, majd beremendi plébános volt. Iskoláit szülővárosában kezdte a pécsi Ciszterciák Gimnáziumában, ahol kitűnő tanulmányi eredménnyel végzett, majd tanulmányait Pesten folytatta a papi szemináriumban a hittudományi karon. 1829. május 17-én pappá szentelték, ezután először a pécsi püspökségen dolgozott.

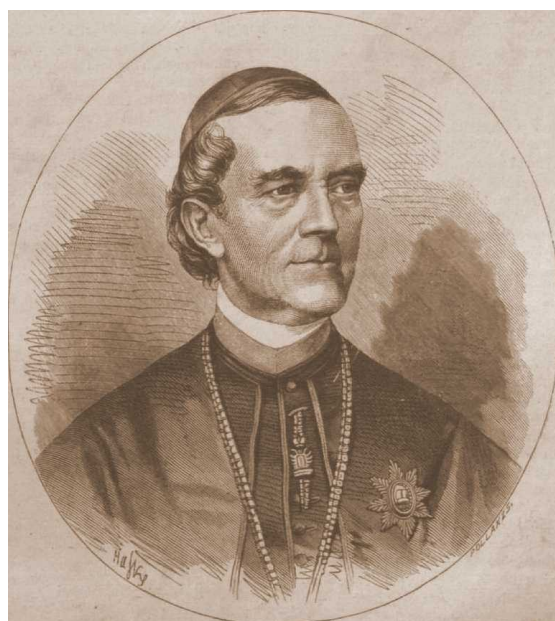
Később további tudományos képzésre Bécsbe az Agusztineumba küldték, ahol teológiai doktorátust szerzett 1830-ban. Ezután visszakerülvén Pécsre, az ottani papi szemináriumban tanított a szentírástudomány és a keleti nyelvek tanáraként 1831. január 6-ától 1840-ig. 1834-től püspöki segédkönyvtárosként is dolgozott, 1834 és 1835-ben között a Szentírás magyarra történő fordításában segédkezett Szepessy püspök mellett. Kiemelkedő képességei, ismeretei révén 1840-től már a pesti egyetemen adott elő. A görög, a latin és a héber nyelv elsajátítása után több élő európai nyelvet is megtanult. Egyházi szakírói tevékenységet is kifejtett. Műveket publikált *Hermeneuticae Bibliae generalis* valamint, a katolikus anyaszentegyház szertartásai címmel. Tanulmányúton járta be Európa nevesebb helyeit: megfordult Itáliában, Angliában, Svájcban és Németországban. Tapasztalatairól a *Religio* című folyóiratban számolt be.

Az egyházi ranglétrán nagy léptekkel haladt előre, előbb pécsi kanonok, majd a papnevelde kormányzója, és 1849-ben, negyvenhárom évesen megkapta a veszprémi püspöki kinevezést. 1850. május 19-én foglalta el püspöki székét. 1861-ben 50 holdas csopaki birtokán három hónap alatt hatalmas kastélyt és a kastély mellett lévő pince mellé vincellér és présházat építtetett. Jövedelmeinek jelentős részét rendkívül szerteágazó karitatív tevékenységére fordította: Ranolder János püspök, aki szabadidejében legszívesebben szőlőbirtokaira visszahúzódva

töltötte napjait, hitben, szerénységben leélt élete során jövedelmének nagy részét, mintegy négymillió forintot – az akkori időkben hihetetlenül nagy összeget – fordított közcélokra.

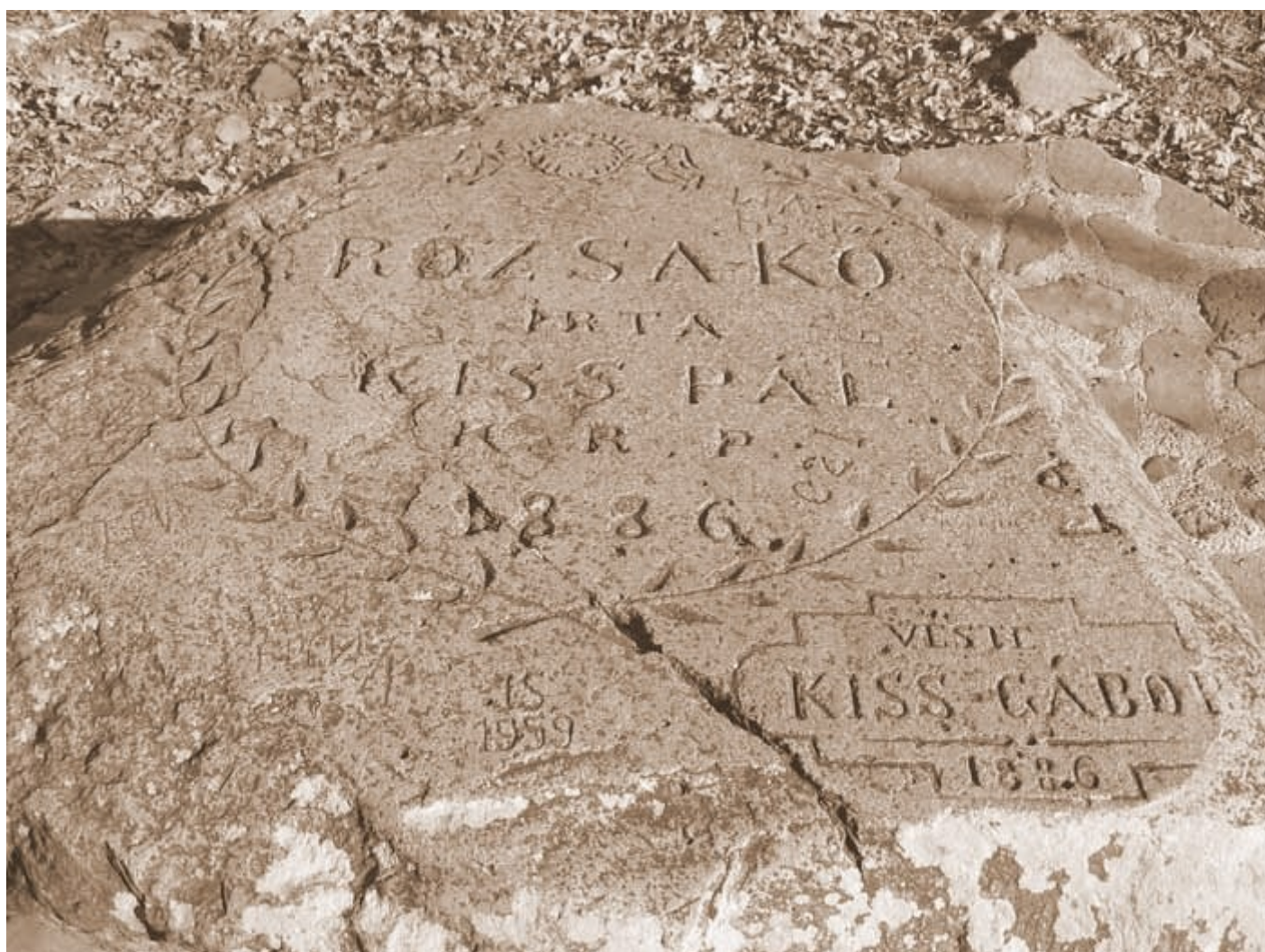
Alapítványokat hozott létre a pécsi szegény betegek gyógyítására, a veszprémi egyházmegye rászoruló papjai, apácái, iskolái támogatására. Veszprémben kórházat, zárdát, iskolát építtetett. Felismerte, hogy Magyarországon és a Dunántúl egyes részein nagy jövője van a bortermelésnek, ezért Csopakon, Badacsonyan a Somló hegyen és a Hegyalján szőlőket telepíttetett, modern alapokra helyezve ezzel a fajtanemesítést. A szőlőtermesztés népszerűsítése érdekében szőlőoltványokat ajándékozott a földműveseknek, a csopaki bor nemzetközi hírnevének megalapítása az ő nevéhez fűződik. Élete utolsó nagylelkű gesztusaként a főváros részére százezer forintot adományozott egy leánynevelő intézet alapítására.

A tudós és bőkezű mecénás nevét viselő iskola – a Ranolder Intézet – mai neve: Leövey Klára Gimnázium. Csopakon minden év szeptemberében a Ranolder Emléknapon megemlékeznek életéről és áldásos tevékenységéről. Emlékére Veszprém város Önkormányzata Ranolder-díjat alapított (Ranolder-érem és díszoklevél), az oktatás és nevelés területén kiemelkedő személyek munkájának elismerése.

A Rózsakő

A Rózsakő, a Kisfaludy-ház felett található hatalmas asztalszerű bazalttömb. Valamikor a régmúltban gurulhatott le a hegy oldaláról. Nevét Szegedy Rózáról kapta, aki a hagyományok szerint Kisfaludy Sándorral szokott rajta üldögegni. Valószínűleg ez magyarázza a vele kapcsolatban született legendát is: „Hogyha egy leány meg egy legény ráül a kőre, háttal a Balatonnak, egymás kezét fogva, még abban az évben egymáséi lesznek. De az is elég, ha a leány ül a kőre háttal a tónak, rágondol szerelmésére és felsóhajt. Akire gondol, annak a szíve érte fog dobogni.”

Szegedy Róza és Kisfaludy Sándor

Mezőszegedi Szegedy Róza (Kám, Vas vármegye, 1774. április 6. – Sümeg, Zala vármegye, 1832. május 18.) Kisfaludy Sándor felesége és múzsája ('Liza').

Róza a Zala vármegye híresen szép és gazdag lányai közé tartozott, számos udvarlóval.

Kisfaludy Sándor figyelmét Sümegen egy Oszterhuber nevű barátja hívta fel a feltűnő szépségre: „...igen szép és igen okos lány, de igen nagy úrnő. Szegény legény ne forgolódjék körülötte, mert nagyra van nevelve.” Kisfaludy ettől fogva „szeme közé akart nézni Szegedy Rózának”. Tudatosan próbált „véletlenül találkozni” vele, de többször is épp lemaradt a találkozásról. A 20 év körüli ifjú tiszt végül Sümegen látta meg életében először az akkor 16-17 éves Rózát, 1792 tavaszán.

Egy közeli rokona, a Mihályfán lakó forintosházi Forintosné gyónáskor észrevette a lányt Sümegen, gyorsan riasztotta az épp az öreganyjánál Sümegen időző Kisfaludyt, aki egy átmulatott éjszaka után rohant a templomhoz. De már csak hintójában látta arcát egy pillanatra. Elunva az utánafutkosást, írt hozzá egy verset, melyet Skublics Imre barátja Róza kezébe juttatott. „Nagyon rossz vers lehetett, nincs is meg a versek gyűjteményében. Tartalma az volt, hogy Jupiter, Apolló, Merkur s valamennyi olimpusi isten otthagya az eget, s elment ki erre, ki amarra; az ördög maradjon az égben, ha Szegedy Róza onnan a földre szállott, s itt akar mulatni.” Róza a sümegi hintótalálkozás és kivált a hozzá intézett költemény olvasta óta jól tudta, hogy ő Kisfaludy ábrándjainak állandó tárgya. Bizonyára megmondta ezt neki Skublics Imre, és igenis megmondták neki az öreg nénik és kivált Forintosné is.

Kisfaludy Sándort Szegedy Róza Vashosszúfaluban ismerte meg nagybátyáéknál, barkóczi Rosty Páléknál, egy szüreti bál alkalmával. Ekkor szerettek egymásba, s ez a szerelem az élete végéig elkísérte Rózát. Kezdetben óvatosan fogadta a nagy szoknyavadász hírében álló 24 éves Kisfaludyt, akinek katonatiszti

külföldi szerelmi kalandjai közszájon forogtak. A költő 1796-ban feleségül kérte, amire a túl sürgető rohamnak is betudhatóan, akkor még nemet mondott. A türelemre intett, romantikusan érzelmes Kisfaludy így hivatásos katonatiszti feladat vállalása mellett döntött, és háborúba indult, felejteni a viszonzatlannak hitt szerelem kínjait. Róza nagyon is szerette az ő daliáját, a visszaemlékezések szerint ugyan akadtak más, nemes kérői is Kisfaludy távolléte alatt, ám ő senkinek nem akart igent mondani, azt tervezte, kolostorba vonul, és Jézusnak szenteli életét.

Idővel azonban a költő visszatért a halál torkából, változatlanul szerelmesen, így másodjára is feleségül kérte Rózát 1798-ban Felsőörsön, amire a leány már igent mondott. 1800. január 20-án házasodtak össze Ötvösön. Az esküvői tanúk nemesnépi Dienes István (1767–1821), táblabíró, a Szegedy család ügyvédje, szentpéterúri földbirtokos, és nemes Kiss Ferenc voltak; mezőszegedi Szegedy János (1741–1806), felsőörsi prépost, a menyasszony nagybátyja, eskette őket össze. A végig boldog házasság első öt évét Kámon töltötték, a Rosty családtól örökölt Szegedy Róza birtokán, ahol szőlőtermesztéssel és gazdálkodással foglalkoztak. 1805-ben Sümegre költöztek, itt született Kisfaludy versciklusa, a Boldog szerelem himnusza. 32 évig éltek együtt.

Eötvös Károly Utazás a Balaton körül című könyvében több fejezetet szentel Szegedy Róza alakjának. Utolsó éveiről így ír: „1831-ben már mindig komoly volt. Sőt szomorúnak látszott. Arca halovány, szinte hervadozó, csak sötét égszínkék szemeiben volt meg a régi sugár. Nem volt már fiatal, közel volt az ötvenhetedik évhez.” 1832. május 18-án Róza meghalt 57 évesen Sümegen.

Sümegen közös sírban nyugszanak: Kisfaludy Sándor végakarata, hogy halála után nejével, Szegedy Rózával, egy sírban nyugodjon.